

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Nesezdaní otcové a jejich pohled na rodičovství
a manželství**

Martin Havrda

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra sociologie

Studijní program Sociologie

Studijní obor Sociologie

Bakalářská práce

**Nesezdaní otcové a jejich pohled na rodičovství
a manželství**

Martin Havrda

Vedoucí práce:

Mgr. Martina Štípková

Katedra sociologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedeníh pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2012

.....

Poděkování:

Děkuji paní Mgr. Martině Štípkové za věcné připomínky a rady během psaní bakalářské práce, a v neposlední řadě také rodině a respondentům za trpělivost a pochopení.

Obsah

1 ÚVOD.....	1
2. TEORETICKÁ ČÁST.....	2
2.1 Tradiční forma rodiny.....	2
2.1.1 Rodina jako stabilizační prvek	2
2.1.2 Tradiční model rodiny.....	3
2.1.3 Individualizace rodiny	4
2.2. Vývoj nemanželské plodnosti a sňatečnosti v ČR.....	6
2.2.1. Co je to Kohabitace?.....	7
2.2.2. Demografické změny ve společnosti	8
2.3. Změny role otcovství v průběhu 20 st.....	9
2.3.1. Otcové děti v nesezdaném partnerství	10
2.3.2. Role otců v nesezdaném svazku, kohabitace.....	13
2.4. Vývoj a dopady nesezdaného soužití v zahraničí.....	16
3. VÝZKUMNÁ ČÁST	19
3.1. POUŽITÁ METODOLOGIE.....	19
3.1.1. Polostrukturované hloubkové rozhovory.....	19

3.1.2. Etická rovina zkoumaného tématu.....	20
3.1.3. Otázky použité v rozhovoru.....	21
3.1.4. Postup při analýze získaných dat.....	22
3.2. Vliv různých faktorů na rozhodování a volbu partnerských	
Strategií	23
3.2.1. Osobní preference.....	23
3.2.2. Vnější vlivy	28
3.2.2.1 Společenské normy	28
3.2.3 Kulturní normy	32
3.2.3.1. Vliv instituce manželství	32
3.2.4. Ekonomické vlivy	35
4 Závěr	37
5 Použitá literatura	38
6 Resumé	41

1 ÚVOD

Cílem této bakalářské práce je snaha o přiblížení vzájemných postojů a priorit, které se objevují v rámci mimomanželského soužití. Konkrétně se chci věnovat motivům a důvodům, které vedou k neformálním a alternativním formám partnerských vztahů ve společné domácnosti bez oddacího listu s dětmi. Současný trend a vývoj v rámci rodinného soužití ve společnosti směřuje více k netradičním a alternativním podobám těchto partnerských vztahů. V této práci se snažím zachytit postoje a osobní přesvědčení aktérů (mužů), proč žijí se svou partnerkou a dětmi v nesezdaném vztahu. Zajímá mne otázka, jaké výhody přináší tento typ vztahu, a co vede mladé páry, respektive mužskou část k tomu, že žijí v kohabitaci. V této bakalářské práci se chci zaměřit prioritně na pohled mužů. Tento pohled jsem si nevybral náhodou, neboť v této oblasti existuje v rámci naší společnosti zatím velmi málo studií, věnujících se této problematice právě z pohledu mužů/partnerů. V této oblasti je do současné doby zmapován ve většině případů pohled matek/rodiček. Chtěl bych tímto navázat na myšlenku D. Hamplové, která se v knize „*Děti na psí knížku*“ [2007] zmiňuje o možné alternativě v pohledu na mimomanželské soužití s dětmi z perspektivy nesezdaných mužů/otců.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. Tou první je teoretická část, ve které se budu věnovat obecným příčinám a důsledkům, které provázejí změny ve vývoji tradiční formy rodiny a partnerského soužití, vedoucího až k současným alternativním formám vzájemných partnerských vztahů. Dále se dotknu obecněji oblasti rodiny a její formy podléhající vlivům vnějšího prostředí, otcovství a nesezdanému soužití.

Praktickou část bakalářské práce budou tvořit kvalitativní polostrukturované hloubkové rozhovory na téma pohled otců v nesezdaném partnerském vztahu na rodičovství a manželství. Pro svůj výzkum použiji metodu zakotvené teorie. Následně budou tyto rozhovory podrobeny analýze.

Klíčová slova: Kohabitace, rodina, otcovství.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Tradiční forma rodiny

2.1.1 Rodina jako stabilizační prvek

Rodina je základním společenským, výchovným a v neposlední řadě také morálním institutem každé lidské společnosti. Mluvíme-li o rodině jako o útvaru, můžeme ji chápat jako morfostatickou a neměnnou instituci vyskytující se ve všech společnostech. [Možný 2002: 13]. Ovšem ne vždy a všude se tento model rodiny, na který jsme zvyklí, a jak ho chápeme v kontextu moderní doby, vyskytuje. Rozumí se tím odlišná kulturní odlišnost rodiny, která je patrná v každém společenství, ať už se jedná o islámskou, evropskou či jinou kulturu. Sociologie si ve svém počátku brala za cíl především vysvětlit probíhající změny ve společnosti díky ekonomickým, sociálním a politickým faktorům. Měla za cíl je vysvětlit a zracionalizovat. Je to právě rodina, která i přes významné změny ve společnosti dokáže nabídnout jakýsi statut bezpečí před okolním světem. [Možný, 2006:16]. Možný dále vysvětluje, že rodina společenský pokrok nebrzdí, spíše naopak: „*svou stabilitou dynamiku umožňuje a v jistém smyslu i podporuje, protože brání společenský systém před chaosem a zhroutilím.*“ [Možný 2006:14].

Rodina plní základní a elementární funkce výchovy jedince ve společnosti. Pomáhá každému jedinci včlenit se do společnosti hlavně tím, že plní funkci socializace, zajišťuje ochranu, zůstává stabilní, přispívá k rozvoji osobnosti a osvojení si sociálních vzorců a pravidel. [Možný 2006:14]. Již od pravěké společnosti existuje společenství lidí si blízkých, pokrevně spojených, nesoucí průvodní znaky klanu. Tyto rané společenství tvořily klany jako základní stavební kameny vzájemného soužití. Lze usoudit z mnoha

provedených výzkumů, že tato forma klanových uskupení plnila elementární funkce podobné dnešnímu typu rodiny. Tyto výzkumy se potvrdily na základě studie několika odlehlých a kulturou nedotčených kmenů lovců a sběračů, které vykazovaly znaky klanového uspořádání ve svém společenství. [Durkheim 2002]. Rodina se vyvíjela a kopírovala změny ve společnosti napříč staletími. Ve středověku se rodina stala institucí, která zajišťovala vzhledem k příslušnosti k feudálnímu pánovi místo ve společnosti. Středověká rodina se vyznačovala především tím, že byla širší díky vzájemnému soužití více generací. [Matoušek 1997:26]. Rozdílný byl také věk mužů vstupujících do manželského svazku. Zatímco ve městech se sňatky mužů odkládaly až do doby, kdy byl muž ekonomicky soběstačným, na venkově se muži ženili dříve z důvodu brzkého zajištění rodiny pracovní silou. [Matoušek 1997:26-27].

2.1.2 Tradiční model rodiny

Rodina v chápání tradičních norem prochází již několik desetiletí výraznou proměnou. Tato proměna je spjata především s individualizací společnosti, a obecně s liberalizací sociálního, ekonomického a politického sektoru. Díky rozlišení mezi soukromím a veřejným sektorem se takto posouvá i vnímání jejich aktérů. Např. De Singly [1999] zmiňuje pohled E. Durkheima na problematiku podoby a vývoje rodiny, kde E. Durkheim vysvětluje paradox veřejného a soukromého chápání podoby rodiny. Zatímco se rodina stává více soukromou, stává se zároveň i více veřejnou záležitostí. [Durkheim in De Singly 1999]. Podobně je na tom také instituce otcovství. Posun od dřívějšího autoritářského modelu otcovství směrem k tzv. vztahovým otcovstvím mění dřívější vnímání této role. Z dnešního hlediska můžeme říci, že je otcovství mnohem pluralitnější, a jen těžko se definuje jeho rámcová podoba. [Maříková 2009: 90]. V následující tabulce ukazuje Možný [2006] charakteristiky tradiční, moderní a postmoderní rodiny, kde také můžeme sledovat změny otcovské role ve vztahu k rodině v daném časovém úseku.

	Tradiční	Moderní	Postmoderní
Struktura	široká, vícegenerační	nukleární, manželská	variabilní, individualizovaná
Základní kapitál	ekonomický	ekonomický, sociální, kulturní	sociální, KULTURNÍ
Legitimizace	sex, děti	děti	NELEGITIMIZUJE
Role	Komplementární, hierarchizované	segregované, komplementární	individualizované
Funkce	univerzální	pečovatelské, statusotvorné, citové	CITOVÉ
Reprezentace diskurzu	náboženský, církevní	občanský	masmediální
Mezigenerační přenos	patrilinéární, autoritativní	demokratický, smíšený	slabý

Obr. 1. Zdroj: [Možný 2006]

2.1.3 Individualizace rodiny

Rodina ve své tradiční podobě měla několik odlišností od současné rodiny. Zatímco v tradiční rodině absentovala jakákoliv míra autonomie jejích členů, v první fázi modernity se v rodině mohl realizovat zatím pouze muž. Pracovní trh byl zhruba od začátku druhé poloviny 20. století v tehdejších

Československu, a v dalších komunistických zemích nastaven výrazně pro-patriarchálně, což znamenalo, že muž odcházel za prací, a žena většinou pečovala o chod domácnosti a výchovu dětí. Pro ženy tímto vznikl prostor „pouze“ citový ve vztahu k rodině, což vedlo k větší závislosti na svém manželovi z ekonomického ale i sociálního hlediska. Jinými slovy, manželka byla odkázána na příjmy od svého muže. [Dudová 2008]. Nicméně trend, jakým se ubíral další vývoj, se postupně měnil tak, že se pracovní trh, ale například i vzdělávací a politický systém více otevřel ženám, což následně vedlo k jejich větší emancipaci a realizaci, vyžadující od nich ovšem také větší pracovní a časové vytížení na úkor péče o rodinu. Tento nejenom pro ženy střet ekonomické a sociální role má za následek nedostatečnou podporu rodiny. Pro muže je pracovní trh zdánlivě mnohem vstřícnější z hlediska toho, že je nastaven spíše pro-individuálně, čili jaksí neočekává od mužů větší participaci v otázce péče o rodinu. Dalším omezením jsou potom stále převládající genderové předsudky ve společnosti, očekávající prostřednictvím pracovního trhu větší časovou flexibilitu, a vyšší pracovní nároky. [Dudová 2008:24]. Je tedy více než zřejmé, že za tento stav nenesou odpovědnost ani tak rodiny ale spíše samotný ekonomický a pracovní trh, jenž staví roli rodiny a péči o domácnost do protichůdné pozice ekonomickým zájmům.

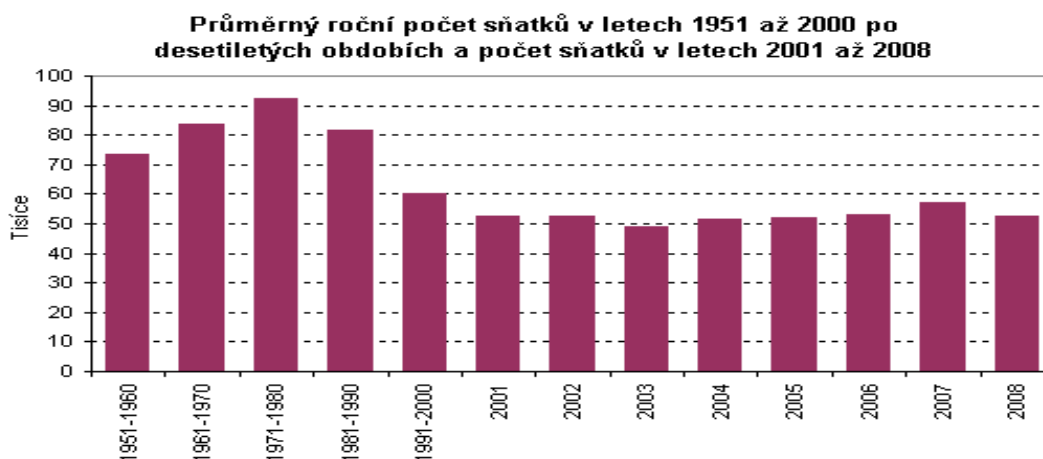
I když vzorce otcovství mají v současnosti více pluralitní podobu, stále se jen velmi těžko společnost z genderového hlediska vzdává tradičního pohledu na tuto roli, kde stále převažuje model otce jako výhradního živitele rodiny, a zároveň symbolu sociálního a ekonomického postavení. [Šmídová, ed. 2008: 9]. V moderních demokratických systémech se začíná postupně objevovat fenomén otce na mateřské dovolené. Dlužno ovšem podotknout, že v naší společnosti se jedná stále o relativně nízké procento. Díky však stále převládající genderové diferenciaci ve společnosti to jsou stále muži, kdo vydělává ve většině případů více finančních prostředků, a tudíž jsou to stále oni, kdo plní roli živitele rodiny. A to i navzdory faktu, že v dnešní společnosti existuje mnohem větší diferenciaci genderových rolí, než tomu bylo kdykoliv

předtím. Dnešní podoba pracovního trhu, vzdělávacího systému a ekonomického nastavení umožňuje ženám více se profesně realizovat v pozicích, které byly ještě donedávna doménou mužů, nicméně již výše zmiňované ekonomické a sociální uspořádání ve společnosti klade obecně na ženy vyšší nároky v otázce volby mezi kariérou a rodinou. K této problematice se také například vyjadřuje A. Křížková, která říká, že „*Genderové teorie trhu práce se opírají o zjištění, že gender je dynamická kategorie, která se v čase proměňuje spolu s vývojem a změnami ve společnosti*“ [Křížková 2007: 31]. V takovéto situaci se musí oba partneři (v rámci konkrétní rodiny) samozřejmě rozhodnout nebo dohodnout, kdo z partnerů věnuje více času pracovní kariéře před výchovou dětí a péčí o rodinu. Pokud nastane takováto situace, je třeba brát v úvahu několik scénářů dalšího směřování a vývoje rodiny. [Šmídová ed. 2008].

2.2. Vývoj nemanželské plodnosti a sňatečnosti v ČR

Mimomanželská respektive nemanželská plodnost byla v naší zemi v sedmdesátých a osmdesátých letech silně ovlivněna socialistickým režimem. Existovalo zde velmi homogenní a konformní prostředí produkující relativně velmi nízké procento neprovdaných žen. Konkrétně se tehdy jednalo přibližně o 5 žen ze sta, které zůstaly neprovdané. [Hamplová, Zeman ed. 2007: 17]. Tento trend pokračoval zhruba do začátku devadesátých let minulého století, kdy došlo v naší zemi ke změně politického režimu, a k nástupu demokratického zřízení. Po listopadu 1989 docházelo v České republice k výrazným společenským, ekonomickým a kulturním změnám, které se nevyhnuly ani sféře rodiny. V této době se začal projevovat také významným způsobem trend vstupu do manželství ve vyšším věku. Muži vstupovali do manželství na konci 80. let v průměrném věku 25 let, ženy ve stejném období v průměrném věku 22 let. Pro srovnání: V roce 2002 byl průměrný věk ženicha již 29 let, a nevěsty 27 let. [Chaloupková 2004: 16]. Začalo také období nárůstu počtu svobodných neprovdaných matek, a také k nárůstu relativně do té doby nového fenoménu kohabitance. Důvodem těchto proměn je často

uváděna ekonomická transformace a její dopady na různé společenské skupiny. [Hamplová, Zeman ed. 2007:17-18]. Pro srovnání: následující graf ukazuje prudce klesající tendenci počtu uzavřených sňatků po roce 1990. V následujícím desetiletí (2000) se tento stav poměrně ustálil. Naopak od 90. let stále přibývá počet volných partnerských svazků na úkor sňatečnosti. V následujícím grafu lze vidět průměrný roční počet sňatků od roku 1951 až do roku 2008. Z údajů v grafu lze pozorovat určitou stagnaci, která se objevuje po roce 2000. Rok 2007 ukazuje naopak mírné průměrné roční navýšení sňatků způsobené věkovou vyvrálostí silných ročníků ze 70 let minulého století. Nutno ovšem podotknout, že počet sňatků je závislý na velikosti a věkovém složení populace.

Obr. 2. Zdroj: ČSÚ [2012]

2.2.1. Co je to Kohabitace?

Kohabitace, nebo také nesezdané soužití či „život na hromádce“ je takový typ rodinného soužití, kde chybí formální nebo institucionalizované posvěcení svazku obou partnerů. Přesná definice této podoby vztahu musí naplňovat následující dvě kritéria, aby se dalo hovořit o nesezdaném soužití:

Je důležité, aby oba partneři spolu navzájem ekonomicky kooperovali a bydleli ve společné domácnosti. Motivů vedoucích k utváření těchto vztahů je podle Vágnerové [2008] hned několik: Jedná se především o výhodu zachování si své nezávislosti, dále může být tento typ vztahu nápomocný v otázce výběru a „otestování“ partnera před vstupem do manželství, nebo také může mít ekonomický podtext. [Vágnerová 2008: 86]. V podobném duchu definuje podobu nesezdaného soužití i D. Hamplová, když určuje samotné faktory, které výrazně ovlivňují rozhodování páru v otázce výběru mezi sňatkem a vzájemným soužitím. Jsou to především: Možnost snadněji ukončit vztah ve smyslu osvobození se od zákonem dané povinnosti společného vyrovnání majetku, a dále obava z výběru nevhodného partnera [Hamplová 2007]. Finanční důvody mohou také ovlivnit formu, jakou si daný pár zvolí, jedná se především o finanční výhody spojené s vyššími sociálními dávkami od státu v případě, že žena žije sama se svými dětmi, nebo jedná-li se o sociálně slabší rodinu atd. [Soukupová 2006].

2.2.2. Demografické změny ve společnosti

Pokud chceme pochopit odlišný vývoj specifických demografických jevů v zemích bývalého východního bloku ovlivňující současnou podobu demografického modelu a chování při vstupu na rodičovskou dráhu, musíme se ohlédnout zpět do 60. let minulého století. V této době se začal objevovat tzv. východoevropský demografický model chování. Ten se značně odlišoval od západoevropského modelu. Specifik tohoto modelu bylo hned několik: V době reálného komunismu šlo především o trvalou reprodukci obyvatelstva. [Fialová ed 2000:11]. Podpora mladých rodin byla v této době relativně vysoká. Jednalo se především o výhodné finanční půjčky s velmi malým úrokem a taktéž o prodloužení mateřské dovolené. Mladá generace vyrůstala do společnosti, ve které byl menší podíl středoškolsky a vysokoškolsky vzdělané populace než je tomu dnes. Po „sametové“ revoluci došlo ovšem na

tomto poli k výraznému posunu. Vzdělání začalo být dostupnější také díky tomu, že zmizelo politické pozadí častých neúspěchů dostat se na vytouženou školu, pokud se někdo z rodiny stal „nepohodlným“ komunistickému režimu. Došlo také k posílení vzájemné kompatibility mezi vzděláním a zaměstnáním ve smyslu růstu reálných mezd. [Katrňák 2008: 181].

Jedna skupina demografů a sociologů zastává názor, že Česká republika po roce 1989 prošla fází tzv. druhého demografického přechodu, zatímco druhá preferuje názor, že za tento trend způsobily hlavně změny v myšlení a postojích ve společnosti obecně. [Fialová ed 2000: 13]. Samozřejmě důvodů, které vedly k poklesu sňatečnosti je podle L. Fialové celá řada. Vše se začalo odvíjet od doby po listopadu 89, kdy se výrazným způsobem začala měnit politická, ekonomická a společenská struktura. Podobně o tomto problému hovoří také např. A. Křížková [2007], když říká, že se v rámci těchto změn musely mladé rodiny přizpůsobit nové podobě těchto struktur, a byli nuceni rozlišovat mezi pracovním a rodinným životem. [Křížková 2007:47]. Tyto změny byly razantní a citelné, vedoucí k odlišnému způsobu života. Zmizela centralizovaná podoba řízení podniků, a začal se více prosazovat systém rozhodování v perifériích. Tyto změny ovšem s sebou přinášely i negativní důsledky. Tyto důvody výrazně přispěly k trvalému poklesu sňatečnosti. *“Výrazně se tak změnily podmínky pro demografickou reprodukci, a to zvláště ve dvou oblastech – při uzavírání sňatků a rození dětí”* [Fialová ed. 2000: 14].

2.3. Změny role otcovství v průběhu 20 st.

V průběhu 20 století se výraznou měrou začala měnit i role otce ve smyslu rozdělení pravomocí v rodině. Rodina se začínala pozvolna transformovat do dnešní podoby hlavně díky zvyšováním míry placené ženské práce a také změnám v legislativě, které měly za následek zjednodušení rozvodových řízení. [Dudová 2008:13]. V tomto období docházelo také ke změnám funkčních potřeb rodiny. Byl zde patrný odklon od čistě

reprodukčních funkcí rodiny k postupnému utváření sebeidentity uvnitř rodiny. Dudová dodává: „Muž i žena se nachází v postavení významného blízkého, který má za úkol odhalení a udržování jednoty a stability Já svého partnera či dítěte. Cílem výchovy již není morální modelování dítěte, ale objevování jeho skrytých talentů a rozvoj jeho osobnosti. To klade na současné rodiče nové požadavky. Zároveň ale stále více dětí žije odděleně od jednoho ze svých rodičů, ve většině případů od otce, z čehož je zřejmé, že otcovství se v současnosti stává navýsost problematickým“ [Dudová 2008:13]. Právě v otázce otcovství můžeme dnes hledat spoustu rozporů. Na jedné straně jak píše Dudová [2008], se otcovství stává problematickým například tím, že soudní orgán většinou „přidělí“ dítě matce, což ale navozuje stále zakořeněnou genderovou profilaci, že se o dítě musí starat výhradně žena, coby přirozená pečovatelka, a muž je chápán stále „pouze“ jako živitel bez předpokladů se o dítě adekvátně postarat.

Na druhou stranu nelze ovšem ignorovat skutečnost, že role otce není dnes již čistě dominantní a autoritativní, ale že se o tuto roli běžně dělí oba partneři. Role nebo činnosti dříve čistě ženské a čistě mužské byly rozmělněny v modelu postmoderní rodiny. Role otce jako výhradního ekonomického „lídra“ už dávno neplatí, alespoň ne v tak velkém měřítku. Ženy v průběhu 20. Století dostaly mnohem větší prostor pro vlastní seberealizaci, ať už se jednalo o pracovní trh, nebo vzdělávací a politický systém. Muži se naopak mohli zapojit do činností dříve pro ně nemyslitelné, jako například otec na „mateřské“ dovolené a podobně. [Sedláček, Plesková 2008: 8].

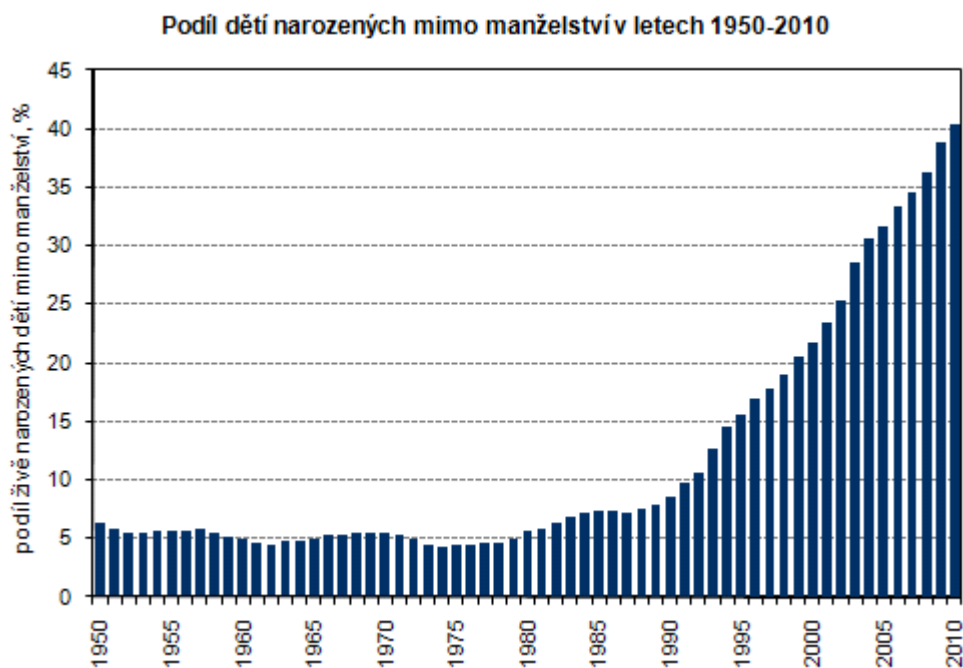
2.3.1. Otcové dětí v nesezdaném partnerství

Ještě poměrně donedávna neexistovaly žádné ročenky nebo statistiky, které by se zabývaly primárně otců všech narozených dětí v České republice. Až do roku 2007, kdy začal Český statistický úřad shromažďovat statistiky o

otcích všech narozených dětí, nebyly k dispozici komplexní údaje. Na matrikách v České republice se zaznamenávají a sledují údaje o formálním rodinném stavu matky v době porodu, čili zde chybí jasný indikátor toho, zda matka dítěte s partnerem žije či nikoliv. Údaje o otci dítěte však umožňuje sledovat dva důležité faktory. Jednak lze díky těmto údajům určit, zda žije otec v kohabitaci s partnerkou, nebo v druhém případě chybí-li tento údaj o otci, lze předpokládat, že je otec neznámý, nebo se k otcovství z nějakého důvodu nehlásí. V tomto roce 2007 kdy se začaly tyto údaje shromažďovat, se v České republice narodilo v prvním pololetí 56, 0 tisíc dětí. 34,1% z celkového podílu narozených dětí se narodilo mimo manželství. Z těchto dětí narozených mimo manželství bylo dále 70% těch, které měly záznam o otci, a ve 30% případů tento záznam chyběl. [Hamplová 2007: 25].

V době před rokem 1989 se v České republice rodilo přes 90% dětí do manželského svazku. Naopak zde byla velmi nízká míra nemanželské porodnosti, ve které se soustředily především matky v mladém věku a také matky se základním vzděláním. Po roce 1989 se situace začala výrazně měnit. Značně poklesla míra sňatečnosti a také manželské plodnosti. Děti se začaly ve větší míře rodit do nemanželských svazků viz obr. 3.

Obr. 3: Zdroj: ČSÚ 2012

Markantní nárůst dětí narozených mimo manželský svazek je patrný od začátku 90. let. Fenomémem, který provázal tento trend, bylo narůstající procento párů, které se rozhodlo žít v kohabitaci. Toto uspořádání není samozřejmě pouze trendem v naší společnosti, nýbrž obecně ve všech vyspělých demokratických systémech. Již koncem 60. let především ve skandinávských zemích, ale také v USA a dalších západoevropských zemích začíná stoupat míra svazků ve vzájemné kohabitaci partnerů, nazývané též jako nesezdané svazky. [Matoušek, 1997: 112]. Jak rostl v průběhu 90. let v naší společnosti počet nesezdaných párů, rostla také společenská tolerance tohoto druhu soužití. Podle např. Hamplové mladí lidé nepovažují vzájemnou kohabitaci jako vzájemné soužití na zkoušku před vstupem do manželství, nýbrž jako plnohodnotný vztah, kam se rodí děti. [Hamplová 2007: 27].

Děti narozené mimo manželství, můžeme rozdělit do dvou skupin: První skupinu tvoří děti narozené do funkčního svazku dvou partnerů, kde je přítomen otec dítěte, podílející se aktivně na výchově a ekonomické podpoře rodiny, druhou skupinu tvoří děti narozené svobodným matkám, žijícím trvale bez partnera. Hamplová dále tvrdí, že zájem otců o dítě je výrazně ovlivněn vzděláním muže. Čím je vzdělání otce vyšší, tím je vyšší i jeho zájem o dítě/děti. [Hamplová 2007:144]. Důvody mohou být v tomto případě různé. Svobodné matky se mohou rozhodnout pro výchovu svých potomků z důvodu toho, že si přejí vychovávat děti bez partnera, nebo se jim nepodařilo najít vhodného partnera. Samozřejmě může také nastat situace, kdy otec dítěte nemá zájem o péči o dítě, nebo je otec neznámý. Zajímavý je i postoj veřejnosti k fenoménu kohabitace. V našem prostředí jsou názory a postoje na společné soužití v nesezdaném svazku vnímány poměrně pozitivně. Dlužno ovšem podotknout, že je spíše tolerováno soužití partnerů na „zkoušku“ s pozdějším záměrem vstoupit do manželského svazku, nežli trvalé soužití obou partnerů v kohabitaci bez úmyslu uzavřít někdy v budoucnu sňatek. [Hamplová 2007: 144].

2.3.2. Role otců v nesezdaném svazku, kohabitace

Role otců v nesezdaných svazcích může být v některých aspektech poměrně problematická, hlavně z pohledu výchovy dětí. Z výzkumu dat projektu Sociální a ekonomické podmínky mateřství (SEPM) vyplynulo několik tezí, které nastínily způsoby péče a výchovy dětí, a jejich finanční zabezpečení. Významným faktorem, který ovlivňuje výchovu, péči a ekonomické zabezpečení dítěte v mimomanželském svazku je skutečnost, zda otec žije ve společné domácnosti s partnerkou a dětmi, či nikoliv. Tento vztah může mít několik podob. Tím prvním modelem je situace, kdy otec žije se svou rodinou ve společné domácnosti, a druhý model je ten, že muž žije odděleně od rodiny, a děti navštěvuje pouze v předem domluvených intervalech. Dalším faktorem, který může výrazně ovlivnit vztah k dítěti je skutečnost, zda je muž biologickým otcem dětí, což může v opačném případě vést k menšímu zájmu o děti partnerky/družky. Pokud bychom se zaměřili pouze na názory žen, které mají na své partnery nežijících trvale s rodinou v otázkách péče a výchovy potomků v kohabitaci, hrozí podle D. Hamplové určité riziko zkreslení těchto informací. *„Zahraniční výzkumy například ukazují, že odpovědi ženy do značné míry závisejí na jejím osobním vztahu k bývalému partnerovi. Hněv, negativní emoce či pocity zklamání snižují ochotu žen přiznat, že otec o dítě projevuje zájem či finančně přispívá na jeho výchovu.“* [Hamplová, (ed.) 2007:139].

V současné době existuje několik provedených výzkumných projektů např. [SEPM 2006, ISSP 1994, 2002]. Zabývající se vysvětlení důvodů, proč dochází k tak prudkému nárůstu soužití partnerů v kohabitaci. Ukázalo se, že mezi významné indikátory strukturující současnou podobu tohoto demografického uspořádání jsou jednak věk, tak i vzdělání. K těmto indikátorům se vrátíme později níže. Dále se k tomuto současnému trendu vztahují ještě další faktory silně ovlivňující nemanželské soužití a plodnost. Jedná se především o změnu hodnot, a to jak materiálních, tak i duchovních či liberálních. Pracovní trh vyžaduje dnes mnohem větší pracovní a časové nároky než tomu bylo do roku 1989. Navíc pracovní trh ve snaze dalšího

ekonomického růstu nerozlišuje mezi mužem a ženou, a jejich odlišnými možnostmi jak být co nejvíce flexibilní. Roste také poptávka po co možná nejvyšším vzdělání. Lidé bez rodinných závazků mají větší pravděpodobnost uplatnění na pracovním trhu, než ti, kteří pečují o rodinu (hlavně ženy). [MPSV 2005]. Jak jsme si již řekli, tak především po pádu komunismu v zemích bývalého sovětského bloku došlo po ideových převratech také k přehodnocení vlastních individuálních potřeb jednotlivců ve společnosti, doprovázené liberálností nově zřízené demokratické společnosti. Lidé především z mladé generace se odpoutali od konzervativních břemen, a začali vnímat sebe sama více individuálně. Rozhodně k tomu přispěla i sociálně-ekonomická změna. Ženy začaly ve větším měřítku dosahovat vyššího vzdělání, než tomu bylo v dobách po 2. Světové válce či v komunistickém režimu. [Hamplová 2007]. Díky tomu měly mnohem větší šanci a možnosti stát se nezávislejšími na svém okolí ale také před svými potencionálními partnery. To samé můžeme také říci o mužích patřící do mladší generace, kteří se necítí býti vázáni úředním posvěcením partnerského vztahu.

Obecně vzdělání a věk mužů a žen hraje důležitou roli v utváření pozdější formy soužití. Po dlouhodobém výzkumu a šetření se ukázalo, že čím je věk a vzdělání partnerů nižší, tím roste riziko vyjádřené v procentech, že rodina bude neúplná, a děti budou žít ve většině případů pouze s jedním rodičem. [Hamplová 2007:142]. Naopak toto procento výrazně stoupne, pokud má alespoň jeden z partnerů vyšší vzdělání (např. výuční list, nebo středoškolské vzdělání). Úplně jiná situace ve prospěch dětí (dá-li se to takto nazvat) nastává v případě, že rodiče svých dětí mají ukončené vysokoškolské vzdělání. [Hamplová 2007]. Jedním z hlavních cílů této práce bude snaha porozumět tomu, z jaké perspektivy nahlíží muži na otázku soužití s partnerkou v nesezdaném vztahu. Ve své metodologické části se zaměřím na pohled a perspektivu mužů v otázce nesezdaného soužití. Jak informuje ve své studii např. Soukupová [2006], existují samozřejmě také ekonomické důvody, proč neuzavřít oficiálně společně sňatek. Jedná se o fenomén tzv. účelového nesezdaného svazku. Tato kohabítace může výrazně ulehčit finanční situaci mladé neúplné rodiny, v níž se nachází. Především páry

s nižším sociálním statutem či vzděláním si mohou přilepšit finančně až o 30 % v porovnání s manželskými páry v přibližně stejné socioekonomické situaci. Tuto situaci podle Hamplové může také ovlivnit státní politika. Další zajímavý výsledek přineslo šetření SEPM, kde se ukázalo, že zhruba polovina nesezdaných matek v době porodu nežila s otcem dítěte. [Hamplová 2007: 144].

Ve studii SEPM (Sociální a ekonomické podmínky mateřství), která se uskutečnila v roce 2006 centrem pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR, se objevilo několik zjištění týkajících se důvodů, proč zůstaly matky sami s nejstarším, tedy prvním dítětem sami. Respondentkám byla předložena následující otázka, která nabízela několik dalších variant pro odpověď. Dotazování se zúčastnilo celkem 247 žen. Zajímavé pak bude vzájemné srovnání některých odpovědí a postojů s výsledky této práce, do jaké míry se budou odpovědi mužů a žen vzájemně od sebe lišit. Nyní se ovšem vrátíme k otázkám, které byly ženám položeny v rámci výzkumu SEPM:

„Můžete Nám prosím sdělit, proč jste Vy sama nevstoupila před porodem svého nejstaršího dítěte do manželství?“ Takto zněla původní otázka. Následně bylo respondentkám předloženo několik možností, díky nimž mohly dotazované ženy nejlépe vystihnout jednotlivé priority.

- Manželství by Vám nepřineslo žádné výhody.
- Bylo to finančně výhodné.
- Uspořádání svatby bylo příliš nákladné.
- Sňatek odmítal Váš partner.
- Bála jste se, že byste přišla o svobodu a nezávislost.
- Předcházející manželství Vašeho partnera ještě nebylo ukončeno.

- Neměla jste partnera.
- Nebyla jste si jistá, jakou budoucnost má Váš vztah.
- Nechtěla jste se vdávat těhotná.
- Sňatek jste považovala za zbytečnou formalitu.

Výsledky tohoto šetření ukázaly následující zjištění: Ženy/matky uvedly jako nejčastější důvod, proč zůstaly v době narození prvorozeného potomka v nesezdaném stavu neochotu ze strany partnera se oženit, a dále také určité pochybnosti, zda by muž respektive partner byl dobrou volbou do budoucna.. Jen poměrně malé procento, konkrétně 4% dotazovaných žen uvedla, že hlavním důvodem se neprovdát za svého partnera byl ekonomický aspekt. [SEPM 2006 in Hamplová 2007].

2.4. Vývoj a dopady nesezdaného soužití v zahraničí

Stejně tak jako u nás, tak i v jiných zemích „západního světa“ můžeme zaznamenat postupný nárůst počtu rodin žijících v nesezdaném svazku. Hlavní rozdíl mezi zeměmi bývalého komunistického bloku a „západem“ byl především v tom, že v postkomunistických zemích (včetně České republiky) se tento trend začal rozvíjet až po roce 1989, po kterém se dovršil rozpad komunistických režimů ve střední a východní Evropě. Do té doby na rozdíl od demokratických zemí se sňatečnost držela na poměrně vysoké úrovni, zajišťující dlouhodobou stabilitu tohoto aspektu včetně porodnosti. Společenská konformita a malé sociální rozdíly mezi obyvatelstvem tehdy umožnily, aby se tento stav nadále udržoval na relativně konstantní úrovni. Po pádu komunistického režimu byl nastartován proces, kopírující trendy a společenské uspořádání vyspělých demokracií, a to i díky osvobození se od konformního totalitního společensko-ekonomického uspořádání. Např. v USA, kde má demokracie, ale i sociologie nesrovnatelně delší tradici na rozdíl od nás, se touto otázkou zabývá spousta výzkumů. Konkrétně v USA a Velké

Británii se tento trend vysokého počtu rodin žijících v kohabitaci neustále zvyšuje. Podle výzkumných šetření viz. Seltzer [2004] autorka konstatuje zvýšený počet rodin žijících v kohabitaci v důsledku individuálních postojů v otázce vlastních vztahů a ve složení míry společného soužití v dané populaci. [Seltzer, 2004, 921]. Toto konstatování samozřejmě zahrnuje ještě další dílčí aspekty dotvářející podobu dnešního stavu v otázce kohabitace.

Klíčem k výzkumnému šetření provedeného J. Seltzer [2004], byly otázky týkající se vývoje a dalšího směřování kohabitace v těchto zemích. Autorku zajímalo, jaký vliv na kohabitaci má demografický vývoj, a jakou roli zaujímá v příbuzenském systému, zda se jedná o pouhý přechod před vstupem do manželského svazku, nebo zda se jedná o jakousi alternativu k dnešní podobě manželství. Dále si autorka klade otázku, do jaké míry hraje v této věci roli stát, a jeho politika na chování lidí, kteří se rozhodli pro nemanželský svazek. Ukazuje se, že v USA je rodičovství mimo manželský svazek čím dál více běžnějším jevem. Ještě v roce 1980 byla v USA kohabitace vnímána jako tranzice mezi svobodnými a sezdanými, o deset let později byl tento fenomén mezi výzkumníky brán jako výběr budoucího partnera před svatbou. [Seltzer 2000: 1250]. Je třeba si uvědomit, jak lidé vnímají svoje potřeby a touhy, a jak lidé chtějí žít své životy. To závisí hlavně na osobních preferencích. Proč se mění, nebo spíše klesá četnost formálního soužití partnerů, vysvětluje na závěr J. Seltzerová tím, že v dnešní době mají lidé mnohem větší možnosti volby, a sociální a ekonomické náklady jsou nižší, nežli tomu bylo ještě před několika desetiletími. [Seltzer 2000: 1263].

Další zajímavý pohled přináší Cherlin [2004] když popisuje ve svém textu současnou roli manželství jako méně dominantní instituci, než tomu bylo dříve, nicméně si stále drží jakousi symbolickou úroveň. Dále tvrdí, že manželství vytváří jakýsi punc prestiže a „vymahatelné“ důvěry. [Cherlin 2004 : 858]. Naopak např. Kalmijn [2011] ve své práci dochází k závěru, že pro vstup muže do manželství hraje významnou roli příjem a zaměstnanost. Manželství jsou podle něj v Evropě citlivé v otázce ekonomického postavení mužů oproti neformálnímu soužití. Muži, kteří jsou dočasně bez práce či finančních

prostředků volí spíše nesezdaný vztah. [Kalmijn 2011: 288]. Z dalšího výzkumu provedeného v rámci šetření podílu péče otce a matky o dítě v nesezdaném svazku [Gonzáles, Miret, Treviño 2010] vyplynulo, že muži v těchto svazcích přebírají více domácích povinností oproti ženatým mužům. Tento jev se navíc zvyšuje, pokud muži a celkově páry pečující o své děti mají vyšší vzdělání. V takovém případě je podíl rozdělení času věnovanému péči o potomka mnohem vyrovnanější mezi oběma partnery. [Gonzáles, Miret, Treviño 2010: 469]. Susan L. Brown [2004] ve své studii uvedla výsledky průzkumu týkající se úrovně a kvality výchovy dětí žijících v různých typech partnerských soužití. Tyto výsledky říkají, že děti žijící v manželském rodinném svazku mají obecně lepší ekonomický a citový komfort oproti dětem žijícím v nesezdaných svazcích nebo neúplných rodinách, kde chybí jeden z rodičů. Dále tyto děti také dosahují lepších výsledků ve škole, a mají menší problémy s kázní. [Brown 2004: 364].

3 VÝZKUMNÁ ČÁST

3.1. POUŽITÁ METODOLOGIE

3.1.1. Polostrukturované hloubkové rozhovory

Pro svoji empirickou část bakalářské práce jsem si vybral metodu polostrukturovaných hloubkových rozhovorů, které jsou vhodné v rámci kvalitativního výzkumu při řešení tohoto specifického tématu. Tato metoda má své nesporné výhody vzhledem k povaze zkoumaného postoje a pohledu respondentů a jejich vlastní reflexe a perspektivy vnímání vztahu v nesezdaném soužití. Do svého výzkumu jsem začlenil celkem 10 respondentů/mužů, a tři náhodně vybrané partnerky žijící s muži z tohoto vzorku. Všichni muži v tomto výzkumu museli splňovat následující kritéria:

- 1) žít s partnerkou v nesezdaném vztahu
- 2) být otcem dětí/dítěte partnerky.

Vzhledem k osobnější povaze otázek kladeným účastníkům výzkumu jsem využil možnosti výběru těchto respondentů z okruhu svých přátel a známých, kteří byli ochotni podělit se o svůj pohled, případně postoj k neformálnímu svazku ve kterém společně žijí. Jsem přesvědčen o tom, že v tomto případě hrála určitou výhodu skutečnost, že všichni muži, kterých se tento výzkum týkal, mne osobně znají, tudíž se mohli více „otevřít“ při odpovědích na mé otázky (což mi potvrdilo i několik mužů účastnících se tohoto výzkumu). Navíc jsem také předpokládal jistou výhodu v tom, že jsem muž, tudíž teoreticky mohu mít jistou výhodu při sbírání intimnějších odpovědí, než by tomu bylo v případě, že by rozhovor vedla žena. V případě situace, kdy respondent osobně nezná tazatele, hrozí určité riziko nedůvěry vůči němu. Tato situace může potom generovat skreslené odpovědi na otázky zvláště osobního charakteru. Tento faktor jsem se snažil minimalizovat tím, že jsem vybíral ze vzorku svých známých a přátel.

V této části bych rád stručně v následující tabulce představil účastníky mého výzkumu. Jak už bylo řečeno výše, oslovil jsem celkem 10 mužů ve věku od 24 let do 44 let, a 3 ženy/partnerky vybrané náhodně žijících s muži z tohoto výběru. (na tomto místě musím podotknout, že jsem měl 100% úspěšnost při hledání vhodných respondentů. Ani v jednom případě jsem se neseťkal s odmítavým postojem vůči mému záměru).

Jméno	Věk	Vzdělání	Povolání
Marek	33	VŠ	podnikatel
Miroslav	30	vyučen	dělník
Aleš	29	SŠ	státní zaměstnanec
Zdeněk	28	vyučen	podnikatel
Jan	24	vyučen	dělník
Richard	33	VŠ	manager
Pavel	30	SŠ	řidič
Jiří	33	vyučen	opravář
Petr	44	SŠ	podnikatel
Luboš	35	vyučen	dělník

Jméno	Věk	Vzdělání	Povolání
Karolína	32	VŠ	účetní
Lenka	26	vyučena	masérka
Petra	28	VŠ	účetní

Jak jsem se již zmínil výše, tak jsem náhodně vybral tři partnerky respondentů, které se vyjádřily na některé stejné otázky, jaké dostávali jejich partneři. Pro úplnost uvádím, kdo patří ke kterému partnerovi: Karolína je partnerkou Petra, Lenka je partnerkou Marka a Petra je partnerkou Richarda.

3.1.2. Etická rovina zkoumaného tématu

V této části nesmím opomenout také etickou stránku věci. Jak již bylo řečeno, vzhledem k osobní a často také intimní povaze rozhovorů jsem nejdříve ujistil oslovené účastníky svého výzkumu o tom, že budu dále pracovat s těmito daty nanejvýš diskrétním způsobem, a že zaručím jejich anonymitu změnou jejich pravého jména. Vysvětlil jsem jim, o jaký výzkum se jedná, a dále pak na základě jakého cíle mám zájem o jejich účasti ve svém projektu. Po jejich souhlasu s účastí na projektu jsem těmto mužům dále vysvětlil podrobný postup při získávání dat. Nejdříve jsem se přesvědčil, zda všichni oslovení muži souhlasí se sběrem informací pomocí nahrávacího zařízení (digitálního záznamníku). Poté jsem je znovu ubezpečil, že v rámci tohoto výzkumu bude zaručena jejich anonymita tím, že změním jejich skutečná jména. Po udělení souhlasu ze strany mužů jsem si s nimi následně domluvil vhodný termín a místo setkání. Rozhovory probíhaly ve většině případů v bydlišti respondentů, čímž jsem se jim snažil vyjít maximálně vstříc. Během těchto rozhovorů jsem zúčastněným mužům položil následující otázky, týkající se jejich pohledu na tento druh soužití. Tyto rozhovory byly pořízeny bez přítomnosti druhých osob ve snaze, aby nedocházelo k rozptylování či jiné intervenci z vnějšího prostředí během nahrávání rozhovoru.

3.1.3. Otázky použité v rozhovoru

- Jaké výhody podle nich přináší život v nemanželském vztahu?
- Zda plánují s partnerkou někdy v budoucnu, že se ožení?
- Jaký je jejich názor na instituci manželství?
- V kolika letech se stali otci?
- Zda vnímají manželství jako faktor, který by je přílišně zavazoval
- Zda pečují o své dítě
- Zda bydlí ve společné domácnosti s matkou svého dítěte
- Zda bydlí ve vlastním bytě/domě, případně u rodičů jednoho z partnerů

- Jak vnímají postoje partnerky k instituci manželství, a jak k rodičovství
- Jak probíhalo vzájemné vyjednávání ohledně založení rodiny, případně o vstupu do manželství
- Jestli oba partneři dospěli ke vzájemnému kompromisu, nebo naopak ústupku jedné strany v otázce rodičovství a manželství
- Jak vnímá jejich vztah nejbližší okolí (přátelé, známí)
- Jak vnímají jejich vztah rodiče a příbuzní
- Zda hraje pracovní vytížení nějakou významnou roli v jejich vztahu, (čas na rodinu)
- Zda je pro muže momentálně prioritou spíše zaměstnání nebo rodina, případně obojí?

3.1.4. Postup při analýze získaných dat

Vzhledem k povaze tohoto druhu výzkumu jsem se snažil při sbírání a analýze získaných informací co možná nejvíce se oprostit od svých osobních hodnotících postojů v pohledu na tuto věc. V této části výzkumu bylo důležité nejdříve najít a vytvořit obecnější kategorie oddělující různé formy vlivu na preference či motivace jednotlivých aktérů při volbě této formy soužití. Následně jsem po tomto kroku vytvořil nástroj pomocí kódů, díky nimž se tyto kategorie vzájemně propojily a pomohly tím získat jakousi kostru nebo model tohoto společenského fenoménu vnímaného samotnými aktéry. V následující tabulce jsou uvedeny tyto kategorie, které jsem sestavil během prvotní analýzy získaných dat.

Osobní preference

Vnější vlivy

Společenské normy

Vliv instituce manželství

Kulturní normy

Ekonomické vlivy

K těmto kategoriím jsem později na základě analýzy přiřazoval kódy, které jsem vygeneroval z obsahu rozhovorů. Tyto kódy jsem si zapisoval přímo do vytisknutých rozhovorů.

3.2. Vliv různých faktorů na rozhodování a volbu partnerských strategií

Při rozhodování a vyjednávání s partnerem uvnitř vztahu o společné strategii soužití, působí na oba tyto aktéry v dané situaci mnoho vlivů a faktorů, které kontinuálně utváří podobu a další vývoj nebo směřování společného vztahu. Při analýze získaných rozhovorů jsem vycházel z výše uvedených hlavních kategorií, které se ukázaly jako klíčové při zjišťování preferencí mužů žijících v kohabitaci se svými partnerkami.

3.2.1. Osobní preference

Tak jako je každý člověk jedinečný, má i svoje osobní preference, které se snaží více či méně naplňovat či uplatňovat. Jedna z výhod dnešní společnosti tkví v určitém komfortu se svobodně rozhodnout o své budoucnosti. Dříve tato možnost nebyla rozhodně samozřejmostí, a nebylo to tak jednoduché. Ovšem velké změny hlavně po roce 1989 ve společnosti postupně otevíraly nové a alternativní možnosti ve věci podoby společného soužití dvou lidí/partnerů. Existují různé podoby a formy soužití dvou lidí: Je to manželství, nesezdané soužití a společné soužití, které slouží jako mezistupeň budoucí tranzice do manželství. V mém výzkumu jsem se zaměřil především na aktéry, kteří žijí v kohabitaci, čili nejsou vdání/ženatí, nicméně po prvotní analýze dat nelze opomenout možnost, (dle získaných odpovědí některých

zúčastněných mužů), že někdy v budoucnu nevykloučují uzavřít sňatek se stávající partnerkou. Aleš:

„Určitě do budoucna plánujeme, že se vezmeme, nechci, jak se říká zůstat na ocet, chtěl bych plnohodnotnou rodinu, aby naše děcko mělo jméno po obou rodičích do budoucna, takže být součástí plnohodnotného svazku“.

Osobní preference také zahrnují charakterové a osobnostní rysy podmíněné specifickou zkušeností. Zkušenost s předchozím manželstvím má Petr

„Co se týká manželství, tak o to ani tak nejde, ale jde o to, s kým tam do něj jdeš. Já jsem do manželství šel s tím, že nám to vydrží. Ale nakonec se tak nestalo, protože si manželka po deseti letech našla náhradu. Bylo to hrozný období.... Pokud to nebude nezbytně nutný, tak už do toho znovu nejdu. S přítelkyní jsme už o tom mluvili, a myslím, že mě chápe..“

Nutno dodat, že Petr je z celého vzorku 10 mužů jediným, kdo má zkušenost s manželským vztahem. Z jeho výpovědi lze „vystopovat“ strach z dalšího manželského svazku díky zkušenosti, která je pro Petra negativní. Jeho obavy pro vstup do dalšího formálního svazku mohou pramenit z možné další nevěry ze strany partnerky. Někteří muži výrazně preferují nesezdaný vztah. Jako například

Miroslav „zatím neplánuju, že se do budoucna spolu vezmeme“, a Pavel „ne neplánuju si partnerku vzít, no comment, nechci to.“

Tyto výpovědi jsou poměrně výstižné v tom, jaký je jejich současný postoj nejenom k manželství, ale hlavně k partnerce. Určitou roli v této otázce může hrát i určitá nedůvěra k současné partnerce. Ale na druhé straně například Jiří se vyjadřuje k otázce budoucí volby manželského vztahu s partnerkou velice kladně:

„Jo tak to ti řeknu, že určitě, protože jsme tohle soužití vzali spíš zatím jako na zkoušku, jak by to asi vypadalo v manželství, a dá se říct, že po sedmi letech na hromadě to funguje, taky chceme, aby se malej jmenoval po nás, takže určitě se chceme vzít.“

Zajímavá je i skutečnost, že příjmení potomka po obou rodičích hraje významnou roli nebo podmínku ve věci uzavření sňatku do budoucna hned v několika případech. Kromě Jiřího se k této otázce také vyjádřil další aktér výzkumu Aleš, který říká:

„Chtěl bych plnohodnotnou rodinu, aby měl náš prcek jméno po obou rodičích do budoucna, takže být součástí plnohodnotného svazku“. A také Richard „Já sem člověk, kterej neplánuje, a jestli je důvod se vzít, tak hlavně kvůli prckovi, aby měl jméno po mně, ale když je člověk starší, tak se žení jakoby hůř, zmizí takový to počáteční nadšení z blbosti a tak (smích).“

Z těchto dvou výpovědí lze usoudit, že je pro tyto muže důležité, aby jejich potomek nosil jejich příjmení, a jsou ochotni se v budoucnu na tento popud oženit. Chtějí, aby dítě vyrůstalo v plnohodnotném svazku, čili oba muži spatřují v manželství jisté výhody, které se netýkají bezprostředně jich samých, nýbrž jejich potomka. Toto může být motiv, který bude v konečném důsledku převažovat před osobními výhodami v nesezdaném svazku. Dítě ve vztahu může potom „urychlit“ vstup do manželství obou partnerů.

Dle odpovědí ostatních mužů se tento důvod již neobjevuje jako něco, díky němuž by tito muži chtěli vstoupit do manželství. Naopak proti tomu působí další faktory, které vstup do potencionálního manželství „brzdí“ nebo je odkládají na dobu neurčitou. Na tomto místě je určitě důležité uvést skutečnost, že muži z tohoto vzorku připouštějí, že by někdy za určitých okolností byli ochotni vstoupit do manželského svazku. Dá se tedy s určitou nadsázkou říci, že do tohoto problému vstupuje jakási nevyjasněná nebo otevřená budoucnost, se vším co může přinést.

Výhody z pohledu nesezdaného muže ve volném vztahu s partnerkou má několik podob. Někteří muži dávají přednost jednak osobní svobodě, jako např. Aleš.

„No tak výhody v nesezdaném soužití bych viděl v tom smyslu, že člověk není vázanej určitým manželským svazkem, a je především vázanej takovou svobodou, přičemž je to dneska moderní styl života, člověk není vázanej nějakým papírem, určitě je míň hádek, když se někde zdržím s klukama na pivu, to si myslím, že by už bylo ve svazku horší, protože jseš už pod slibem věrnosti..“

To znamená, že se nechtějí formálně zavazovat ve vztahu z důvodu obavy nebo strachu, že manželství bude vyžadovat zodpovědnější chování a jednání vůči své partnerce. Na druhou stranu může hrát určitou úlohu v setrvání v neformálním svazku skutečnost, že partner necítí jistotu dlouhodobějšího vztahu z důvodu, že partnerka nemusí být „ta pravá“ do dalšího budoucího života. K tomu se vyjádřil Richard následovně:

„Občas blázní, jestli si jí nevemu, tak říkam, jestli se bude chovat slušně tak uvidíme no a někdy zlobí, nikdy jsem neměl 100% jistotu toho, zda vstoupit do manželství, jelikož a poněvadž bylo hádek dostatek, a jako by ostřejších tak to mě utvrzuje v názoru, že je blbost do něčeho takového chodit.“

Pohled partnerky Petry: *„No tak s Ríšou je to někdy všelijaký, nejvíc mě našťve, když se zdrží do rána v hospodě, ale našťestí to není často, jinak si myslím, že je to pohodovej člověk, a lepšího bych asi už možná nenašla.“*

A také z důvodu, že má pocit menší zodpovědnosti za své „úlety“ a „morální přestupky“. Může také těžit z menšího vlivu ze strany partnerky, která disponuje menšími kompetencemi něco partnerovi zakazovat, nebo má

„okleštěnější“ kompetence muže usměrnit. Z výpovědi Petry je patrná shovívavost k menším přestupkům ze strany manžela. Připouští, že existují mnohem „horší“ muži, než je Richard. Dá se soudit, že je ve vztahu celkem spokojená. K otázce výhod neformálního svazku se vyjádřil Zdeněk takto:

„No tak já nevím, ale výhoda je tam jedna a velká, holka žije v nejistotě a aspoň se snaží, jak bude cítit nějakou pevnou půdu pod nohama, tak je to špatné, a bylo by to o to pak asi horší.“

Zdeněk tuto absenci formálních pout v podobě manželství vidí jako další důvod, proč udržovat nesezdaný vztah. Je si předem vědom situace, že pokud by vstoupil do manželského svazku, okamžitě by přišel o svoje výhody. Další výraznou výhodou z pohledu nesezdaných mužů v kohabitaci je možnost snadněji a komfortněji ukončit vztah. Opět nabízím několik pohledů ze strany respondentů, kteří se vyjádřili k této záležitosti následovně:

Marek „celkem bez problémů nám to klope na hromádce. Na druhou stranu by pak mohlo být vše daleko komplikovanější po stránce formální, asi, mam teď na mysli třeba nedej bože případný rozvod...teda pokud bychom byli oddáni..určitě asi větší starosti z tohoto hlediska a ještě dělení majetku, to by bylo v případě rozvodu určitě komplikovanější. Ale hlavně ty tahanice o děcko.“

Richard: „každopádně žádné papírování, když seš přesvědčenej o tom, že to nikam nespěje, tak se člověk sebere a jde, takže velká výhoda, pro mě je to stejný. Takže současnej život mi přijde úplně stejnej, jako kdybych byl třeba ženatej (smích). Můžeš cestovat, když není prcek, sbalíš a vypadneš, není žádná hypotéka, papírování, že se zasekáš na spoustu let. Takže se člověk nad tím trochu nadnese.“

Souhrn: z těchto rozhovorů na dané téma vyplynuly některé preference a motivy, kterými se řídí muži z tohoto vzorku. Lze se domnívat, že výhody,

kteřé skýtá vztah v neformálním svazku, jsou větší pro tyto respondenty nežli výhody formálního manželského svazku. Jedná se především o možnost kdykoliv podle jejich vlastních slov snadněji ukončit vztah. Navíc odpadá i dlouhodobější finanční zatížení ve formě hypoték nebo různých společných úvěřů. Celkově se tyto názory a pohled na kohabitaci jeví ze strany respondentů jako velmi heterogenní. Tyto motivy mohou plynout z nejisté budoucnosti, a obavy z dalšího vývoje ekonomické situace, a v neposlední řadě také nejistota ve výběřu partnera. Na pořadu dne je i věk mužů, kteří tvrdí, že se do sňatku již nechystají. Nicméně zde vyvstává otázka, co by se stalo s partnerkou a dítětem, pokud by muž opustil vztah i se svými finančními prostředky? Žena s dítětem by se tímto dostaly do nepříjemné ekonomické situace.

3.2.2. Vnější vlivy

3.2.2.1 Společenské normy

Dalším faktorem, který jsem zařadil do jedné z kategorií, jsou vnější vlivy. Vnější vlivy a jejich samotné působení na aktéry se také objevily v rozhovorech během jejich analýzy. Můžeme sem zařadit kromě vlivu rodiny také působení širšího podvědomí o dané věci a také například vliv vrstevníků a blízkého okolí. V rozhovorech jsem se snažil zjistit, jak k této méně tradiční formě vztahu vzhlíží rodiče, sourozenci, případně prarodiče kamarádi, nebo známí. Z odpovědí, které jsem mohl porovnávat, vzešly následující postoje rodičů a příbuzných na tuto formu vztahu, tak jak ji prezentovali samotní oslovení muži. *Pavel* k tomu říká:

„Není důležitý, jak na to kouká okolí, ale aby se hlavně člověk cítil dobře sám, a klidně ať mě okolí políbí šos, že jo. *Naši berou můj vztah úplně super, vycházejí nám vstříc, čím míň jim zasahuju do jejich života, tak*

tím míň oni zasahují do našeho, ale jinak bez problémů, jinak spolu vycházíme dobře.“

Zde je patrná určitá vzájemná reciproční tolerance ze strany rodičů, kterým toto soužití patrně tolik nevadí. Další odpovědí reagoval Marek, který se domnívá, že alternativní formy soužití jsou už běžné také na venkově,

„No, tak co se týká okolí, tak si myslím, že si už zvykli a hlavně nikdo moc neřeší, jak žijeme, protože i tady na vsi u nás je život na hromádce úplně běžnej jev. Jo pár kámošů se mě ptá, kdy do toho praštíme, ale to je spíš takové pošťuchování ze srandy. Třeba teď sem si vlastně uvědomil, že v zaměstnání mám taky asi tři kolegy, kteří žijí na hromádce s partnerkou.“

Ovšem na druhou stranu pro Miroslava stále existuje jistá predikce, že tyto „moderní“ typy soužití nejsou na venkově tolik tolerované hlavně z důvodu větší konzervativnosti zde žijících obyvatel. Miroslav:

„No okolí kamarádi a známí, tak v pohodě, mám ještě několik přátel, kteří žijou na hromádce, takže nevidím nějaký tlak ze strany okolí, to ne..Navíc jsme se s družkou přestěhovali do města, takže v tom je to určitě lepší, na vsi jsou kolikrát akorát blbý řeči, že ještě nejsi ženatej, a proč se neoženíš a tak vždyť víš...“

V této výpovědi se objevuje jakýsi rozpor, když Miroslav nejprve říká, že necítí tlak ze strany okolí, a že sice existuje ve městě liberálnější pohled na nesezdané páry, nicméně mluví o verbálním tlaku ze strany obyvatel svého bývalého venkovského bydliště. Čili se dá z této výpovědi usoudit, že Miroslav přeci jenom vnímá drobné vnější intervence do podoby jejich vztahu. U odpovědi Aleše ale můžeme pozorovat nesouhlas ze strany jeho rodičů se vztahem.

„Všeobecně moje rodina je už sama od sebe pro manželství. tak rodina to vnímá vyloženě spíš záporně a chtěj spíš aby se člověk oženil.“

Podobný názor vyjadřují i rodiče *Jirřho*

„Moje rodiče do toho nekecali, ale tatřk ten je ze starřší generace, tak ten je takovej, ře by sme se měli vzřt, a pak taky babřčky ale nenutili nřs nikdy, to ne...“

Dř se předpokládat, ře lidé ze „starřší“ generace inklinují spřše k tradiční formě podoby svazku. Je to dřno především odlišnými kulturnřmi normami předlistopadovė éry konformnřho zpsřsobu řivota. Na druhou stranu *Luboř* hovořř o nřzoru svřch rodičř, a hodnotř jej poměrně kladně:

„Co se třká rodičř, tak byli vřdycky pro to, abych si nařel hlavně hodnou holku, co umř vzřt za prřci, a manřelství co si pamatuju, tak moc neřeřili. Hlavně kdyř vidř, jak nřm funguje vztah i bez pořehnřnř řřadř. Takře tady po tēhle strřnce nemřme absolutně problėmy.“

Ovřem *Markovi* rodiče dle jeho vlastní vřpovėdi střle doufajř v to, ře se nakonec s partnerkou ořenř, čímř se evidentně střle nesmřřili s touto situacř.

„No tak rodiče to je trořku nēco jinřho, protože jak uř jsem ti řek, bydlřme společně s mřmi rodiči, ale mam pocit, ře to nřřim ze začřtku trochu vadilo, protože chtěli mřt svatbu u nřs doma, ale nakonec nic..ale potom je to přeřlo...smřch dneska občas taky nēco pronesou ve smyslu a co svatba? Nebude?,

Markovo partnerka Lenka řřkř: „Co se třče mne, tak zatřm nepotřebuju vstupovat do manřelství, protože se mi to zdř břit zbytečné, je to jen papřr, a navíc dneska člověk nevr, jestli je to partner na celř řivot.“

Zajřmavř odpovėď zazněla od Lenky, kterř si není jistř partnerem, zda je ten „pravř“. Z tēto vřpovėdi mřžeme vidět, ře jak partner, tak ani partnerka nejsou přřpraveni pro vstup do manřelství. Dalřř zajřmavř pohled přřnesla otřzka, kdo z partnerř inicioval vstup do rodičovství, a zda byla mezi partnery vyjednřna přřpadnř budoucř forma vztahu. K tēto otřzce opėt zaznělo nēkolik rozdlřnřch nřzorř, tak třeba *Zdeněk*:

„tak každopádně jsme se s Markétou shodli, že nemusíme být nutně oddáni že jo, to je každého věc, takže to bylo asi vzájemný, i když si myslím, že třeba přijde chvíle, kdy bude chtít vstoupit do chomoutu.“

Na druhou stranu Jiří hovoří o tom, že on byl tím iniciátorem, který si přál rodinu jako první.

„Po pravdě nejdřív partnerka nechtěla o rodičovství moc slyšet, ale pak zjistila, že jí roky přibývají, pak teprve, když zjistila, že sestřenice mají malé miminka, tak potom začala přemýšlet, že bychom si malého pořídili. A pak byl ještě problém, že nám to nešlo, díky tomu, že jsme čekali tak dlouho no a když jsme chtěli miminko, tak já sem ho chtěl první, družka, ještě je čas, ještě je čas, pak to začalo být aktuální, tak na to přistoupila, ale jenže to samozřejmě nešlo, a pak to bylo na dlouhé lokte, ale z kraje jsem byl iniciátorem já.“

Z těchto vybraných odpovědí lze usoudit, že věc vstupu do rodičovství může být univerzální záležitostí, nicméně převládá neochota spíše ze strany mužů vstoupit do manželského svazku. Co se týče vstupu do manželství, tak tam jasně převládají muži, kteří váhají tento krok učinit. Dle výpovědí aktérů se 9 mužů z deseti zdržuje vstupu do manželství. Pouze jeden muž plánuje, že vstoupí s partnerkou v brzké době do manželství. Tento výsledek se shoduje i s výzkumem SEPM, kde dotazované ženy uvedly nejčastější důvod, proč jsou sami v době porodu svého prvního dítěte - neochotu partnerů vstoupit do manželství.

Shrnutí: Z doložených informací získaných od mužů lze předpokládat, že starší generace, konkrétně rodiče dotazovaných mužů stále vnímá instituci manželství jako něco víc než volný vztah. Kohabitaci vnímají jako jakýsi nedokončený proces soužití, který slouží jako „přestupní“ stanice před vstupem do formálního svazku. Je patrné, že stále doufají, že se jejich syn jednou ožení. Co se týká partnerek, tak ty by ve většině případů zde

uvedených výpovědí mužů raději preferovaly spíše manželství, nicméně do svazku partnera také vyloženě „netlačí.“ Volí spíše vyčkávací metodu, a doufají, že partner jednoho dne přijde, a řekne: co kdybychom se vzali?

Průměrný věk mužů v době, kdy se stali poprvé otci, byl v mém vzorku 26.5 let.

3.2.3 Kulturní normy

3.2.3.1. Vliv instituce manželství

Dalším faktorem výrazně ovlivňujícím demografickou strukturu ve společnosti jsou vlivy kulturních norem, které jsou určitým způsobem ve společnosti zakořeněné. Ukázalo se, že se tyto normy mohou specifickým způsobem modifikovat a měnit v závislosti s vývojem společnosti. Příkladem změny ve vnímání určitých konzervativních norem ve společnosti jsou partnerské vztahy, respektive jejich možná podoba a forma. Mladí lidé mají dnes mnohem odlišnější představy o tom, jak má vypadat partnerský vztah. Počet manželství vykazuje v posledních dvaceti letech prudký pokles oproti „zlaté“ éře předlistopadového Československa. Vystává potom oprávněně otázka, zda se jedná skutečně o krizi rodiny, nebo jenom instituce manželství ztrácí v dnešní společnosti svůj smysl a svoje původní poslání ochraňovat partnery nejen legislativní podporou. Osobně vidím problém spíše v politicko-ekonomické rovině nežli v té společenské. Stát jako původní mentor a zaštitovatel rodiny dnes spíše kontinuálně slevuje z výhod mladým rodinám, což může vést k poklesu důvěry vůči institucím. Jednou z nich je právě i instituce formálního svazku. Například Luboš hovoří o tomto problému následovně:

„U nás to celkem zdárně šlo ke svatbě, ale pak se přihodilo to, že Hance těsně před svatbou umřela babička, což samozřejmě tu svatbu odsunulo na neurčito. No a pak roky utíkaly, a my jsme si uvědomili, že

vlastně ani nemusíme mít ten papír, výhody by nám to beztak žádný nepřineslo, takže asi tak. Nehledě na to, že jsme spolu měli taky určité problémy.“

Luboš nevidí zásadní rozdíl mezi formálním svazkem a volným soužitím, a také konstatuje, že manželství by pro ně výhodnější nebylo. Marek se k této otázce vyjádřil následovně, načež poodhalil zajímavý postřeh z komunity jeho vrstevníků, kteří považují podle jeho vlastních slov nějaký trvalejší vztah za překážku nebo za něco, co je neobvyklé.

„No můj názor je ten, že kdo chce, tak ať se ožení, nemám k této instituci žádný negativní vztah, protože spousta kamarádů to tak má zařízené, jak říkám, nám to vyhovuje a funguje i bez oddacího listu...na druhou stranu je tady u nás ještě spousta svobodných kluků, kteří nemají žádnou stálou partnerku, nebo partnerky často střídají a jakmile se někdo za čas ožení nebo má dítě, tak na tebe koukaj jako co to blbneš? To nás bude zase o jednoho míň, kluci tam chodí často do hospody, kde se schází.“

Na venkově je situace poměrně odlišná od měst, kde existuje mnohem větší kulturní zázemí. Zde přebírá roli „zábavného centra“ většinou jediná restaurace, kam chodí převážně muži. Zde se často generují tyto negativní názory na partnerské soužití v určité věkové kategorii. Další pohled na instituci manželství přikládá Aleš, když říká, že manželství vnímá jako určitý přežitek, nicméně nabízí pro něj určitou auru bezpečí.

„Je to takovej formální přežitek z historie, ale jak už jsem zmínil, jakož je to mým cílem někdy do budoucna, tak je tahle instituce blahodárná a součást celého života, takže já to vidím jako svůj cíl a není to překážkou v životě.“

Ale zároveň jedním dechem dodává, že by bylo manželství pro něj samotného momentálně zavazujícím prvkem. Kohabitace pro Aleše znamená

větší svobodu v jednání, naopak manželství znamená větší míru zodpovědnosti.

„Co se týče vázání, tak je to závazek celoživotní, který by jako zavazoval i mne, tím pádem je to asi tak, že rozdíl je, v tom že je velkej rozdíl mezi chlapem co má rodinu, a chlapem, který si může prakticky dělat, co chce, takže to vidím tak, že zavazuje.“

Pro Jana a Petra znamená manželství jenom další starosti navíc, čili vidí v kohabitaci výhodu před manželstvím z tohoto důvodu. Jan:

„Podle mě je to jenom kus papíru, který moc neznamena...akorát to přináší spoustu útrap. Člověk je potom zodpovědnej za víc osob, kdyby se měl dělit majetek.“

Petr „já už jsem z toho vyrost, je mi 44 let, a opravdu už se ženit nechci, protože je potom člověk hotovej, když se dělí majetek, ne nikdy víc!“

Karolína se k této otázce vyjádřila následovně: „Vím, čím si Petr prošel, a za žádnou cenu ho nechci nutit do něčeho, co sám nechce, navíc jsme oba velmi pracovně vytížení, takže svatba by ani moc smysl nedávala. Máme velké hospodářství, a to se člověk nezastaví, když má ještě druhou práci“

Z Petrovy výpovědi je jasné, že zkušenosti z předchozího manželství byly negativní, hlavně během rozvodu, kdy dochází k frustrujícím zážitkům nejen citovým, ale i co se týká majetkového vyrovnání s bývalou manželkou. Karolína Petra chápe, a jak sama říká: pracovní vytížení spojené s hospodářstvím je časově velmi náročné.

Shrnutí: Z výpovědí většiny respondentů hraje výraznou roli v partnerském životě jakási obava ze vstupu do manželství. V dnešní ekonomické situaci jak se zdá, není pro respondenty výhodnou strategií volba

manželského svazku. Muži vyjadřují své obavy hlavně z neúspěšného manželství, kdy tento proces završuje rozvodové řízení. Nastává potom většinou v takovýchto případech soudní vyrovnání, což jistě není příjemné pro žádnou zúčastněnou stranu. Z pohledu respondentů hraje také roli v setrvání mimo manželství neochota vzdát se vlastní svobody a nezávislosti. Sňatek by podle nich uzmul větší část jejich osobní svobody, v čemž vidí jasnou nevýhodu oproti volnému vztahu „na hromádce“. Pro některé je navíc instituce manželství pouze formální a marginální záležitostí.

3.2.4. Ekonomické vlivy

Ekonomické vlivy nepochybně taktéž hrají svoji roli při rozhodování se ve věci, zda volit manželství, nebo zůstat ve volném vztahu. Vliv ekonomických Indikátorů, které se objevily při analýze dat, jsou: jednak způsob a typ bydlení, a také náklady spojené s případným organizováním svatby samotné. Při analýze ekonomických vlivů působících na rozhodování o podobě vztahu, vzešly některé zajímavé skutečnosti. Tak například: z deseti mužů, žili v době uskutečnění hovoru pouze dva muži ve společné domácnosti s rodiči. Ostatní muži měli zajištěné vlastní bydlení. Dále devět mužů žilo v jedné domácnosti se svými partnerkami a pouze jeden žil odděleně od své partnerky a dítěte. Svůj pohled na toto téma podhaluje *Miroslav*

„Bydlíme společně v bytě, kde jsme my a naše malá takže nás nikdo neruší, a moc nekecá do toho, jak máme žít...jsme ve městě, a tam je to asi úplně jedno, že žijeme na hromádce.“

V opačné pozici se nachází *Jan*, který jako jediný nežil s partnerkou a dítětem v jedné domácnosti.

„Bydlím v současnosti v pronajatém bytě, Jana je s děckem taky v podnájmu. Je to z důvodu, že máme spolu krizi, a hlavně nevím, jestli

ještě s ní chci bejt. Dáváme si čas na rozmyšlenou, a potom uvidíme, jestli se k sobě vrátíme. Každopádně je to dost finančně náročný platit sebe a ještě přispívat Janě na malou, protože jí mam rád.“

Toto tvrzení je velice zajímavé z hlediska toho, když Jan tvrdí, že s partnerkou a dítětem fakticky nežijí, ale stále jim oběma finančně přispívá. Z této výpovědi lze usoudit, že Jan vnímá své dítě jako něco, co patří bývalé partnerce, a on ji s tím dobrovolně finančně pomáhá. To, že potencionální vstupní náklady do manželství mohou také ovlivnit budoucí rozhodnutí, můžeme nalézt ve výpovědi Richarda:

„Mně by vadily ty věci okolo, jako organizovat svatbu a takové ty věci protože je to dneska dost drahý, kdyby k tomu došlo, pak se sbalit, vypadnout, a potom přijít s tím papírem tak jsme se vzali, pak udělat žranici na zahradě se sudem. Závazné mi to tak přijde. Nemam rád oficiality, a já jsem od přírody línej člověk..(smích) dneska je mi víc, a ten náhled je taky jinej, takže si myslím že to není momentálně na pořadu dne.“

Uspořádání a celkové náklady na organizaci sňatku mohou být velice individuální záležitostí. Z mé osobní zkušenosti vím, že náklady na organizaci svatby byly poměrně velké, nicméně finanční dary od zúčastněných nakonec převýšily tyto výdaje, což vedlo de facto spíše k zisku pro novomanžele nežli ke ztrátě. Určitý podíl na výsledném počtu nesezdaných párů v České republice má na vrubu také skutečnost, že již neexistuje tak výrazná ekonomická podpora ze strany státu jako byly například výhodné novomanželské půjčky, nebo přednostní nabídky nových bytů.

4 Závěr

Současná poměrně hektická doba vyžaduje od všech členů společnosti nutnost rychlejší adaptace na stále rychleji měnící se životní podmínky. Výjimkou v této situaci nezůstala ani sféra partnerských vztahů a soužití, které inklinují k různým alternativním podobám. Ve své práci jsem se snažil najít motivy a výhody, které jsou důležité pro muže žijící v neformálním svazku. Z analýzy jednotlivých výpovědí mužů/respondentů vyplynulo několik zajímavých zjištění. Většina mužů z tohoto malého vzorku volí kohabitaci jednak jako prostředek k udržení si vlastní autonomie a svobody, ale také k tomu, aby si nechali otevřená „zadní vrátka“ v případě, že by se s partnerkou rozešli. Dále je z těchto výpovědí patrná jakási obava nebo nejistota z budoucího vývoje vztahu se stávající partnerkou. To může být jeden z hlavních důvodů, proč tito muži váhají se vstupem do manželství. Další váhavý nebo odmítavý postoj přináší samotná instituce manželství. Muži vnímají manželství jako něco více, než jen soužití. I když většina těchto mužů zatím odmítá vstup do manželství, nebrání se do budoucna myšlence, že se nakonec ožení. Významnou roli v tomto rozhodnutí hraje přítomnost dítěte, které může vést tyto aktéry k životní změně v podobě uzavření sňatku. Naopak mezi nevýhody, které z jejich hlediska přináší manželství, jsou hlavně finanční a majetková rizika spojené s případným rozvodem, dále nejistota ve výběru správného životního partnera a v neposlední řadě také ztráty autonomie. Další zajímavou skutečností, objevující se v některých výpovědích, byla jakási marginalizace instituce manželství jako takové. Pro některé muže nemá manželství dostatečně významnou hodnotu k tomu, aby uvažovali o případném sňatku. Manželství proto pro některé muže působí jako jakýsi přežitek z minulých dob. Nyní se dostáváme k některým výhodám, které tito muži považují za klíčové v setrvání v nemanželském svazku. Mezi tyto „benefity“ z jejich hlediska patří pocit vlastní svobody, poněkud méně starostí s případným rizikem dělení společného majetku, ale také případný jednodušší odchod od partnera. Myslím, že by bylo vhodné do budoucna zaměřit podrobnější pohled na další ekonomické faktory typu společného hospodaření, nebo vzájemné finanční kooperace obou aktérů v nesezdaném svazku.

5 Použitá literatura

Brown, S., L., 2004. „*Structure and Child Well-Being: The Significance of Parental Cohabitation*“ Journal of Marriage and Family, Vol. 66, No. 2 (May, 2004), pp. 351-367 Published by: National Council on Family Relations

De Singly, F., 1999. „*Sociologie současné rodiny.*“ Praha: Portál

Dudová, R., 2008. „*Otcovství po rozchodu rodičovského páru.*“ Praha: SOÚ AV ČR

Durkheim, E., 2002. „*Elementární formy náboženského života.*“ OIKOYMENH

Fialová, L., Hamplová, D., Kučera, M., Vymětalová, S., 2000. „*Představy mladých lidí o manželství a rodičovství.*“ Praha: SLON

Gonzáles, M., J., Miret, P., Treviño, R., 2010. „*Just Living Together: Implications of cohabitation for fathers participation in child care in Western Europe.*“ Demographic Research, Volume 23, Article 16, Pages 445-478, Published 27 August 2010

Hamplová, D., (ed.) 2007. „*Děti na psí knížku? Mimomanželská plodnost v ČR.*“ Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR, v.v.i.

Hamplová, D., 2007. „*Děti bez manželství nebo bez otců?*“ Praha: SOÚ AV ČR

Chaloupková, J., Šalamounová, P., 2004. „*Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě.*“ Praha: SOÚ AV ČR

Cherlin, A., J., 2004. „*The Deinstitutionalization of American Marriage.*“ Journal of Marriage and Family, Vol. 66, No. 4 (Nov., 2004), pp. 848-861 Published by: National Council on Family Relations

- Kalmijn, M., 2011. „*The Influence of Men's Income and Employment on Marriage and Cohabitation: Testing Oppenheimer's Theory in Europe.*“ *European Journal of Population*, 27(3), 269-293.
- Katrňák, T., 2008. „*Spříznění volbou? Homogamie a heterogamie manželských párů v České republice.*“ Praha: SLON
- Křížková, A., 2007. „*Životní strategie žen a mužů v řízení (a) podnikání.*“ Praha: SOÚ AV ČR, v.v.i.
- Maříková, H., 2009. „*Pečující otcové: Příběhy plné odlišností.*“ *Sociologický časopis/Czech Sociological Review*, 2009, Vol. 45, No. 1: 89–113
- Matoušek, O., 1997. „*Rodina jako instituce a vztahová síť.*“ Praha: SLON
- Možný, I., 2002. „*Sociologie rodiny.*“ Praha: SLON
- Možný, I., 2006. „*Rodina a společnost.*“ Praha: SLON
- Seltzer, J., A., 2000. „*Families Formed outside of Marriage* *Journal of Marriage and Family*,“ Vol. 62, No. 4 (Nov., 2000), pp. 1247-1268 Published by: National Council on Family Relations
- Seltzer, J., A., 2004. „*Cohabitation in the United States and Britain: Demography, Kinship, and the Future* *Journal of Marriage and Family*,“ Vol. 66, No. 4 (Nov., 2004), pp. 921-928 Published by: National Council on Family Relations
- Soukupová, E., Sunega, P., 2006. „*Manželství nebo nesezdané soužití: Analýza finanční výhodnosti různých forem soužití. PP. 17-26 in D.Hamplová (ed.).*“ *Nemanželská plodnost: její rizika a sociální podmínky.*“ Praha: SOÚ AV ČR
- Šmídová, I., (ed.) 2008. „*Pečovatelská otcovství: Zkušenost a genderové vztahy.*“ Brno: IVRIS

Internetové zdroje

Ministerstvo práce a sociálních věcí MPSV [Online] Dostupné z
<http://www.mpsv.cz/files/clanky/2125/koncepce_rodina.pdf> [Citováno 15. 2.
20112]

6 Resumé

Tato bakalářská práce má za cíl přiblížit vlastní pohled mužů na nesezdané soužití, ve kterém žijí. V rámci kvalitativního výzkumu věnujícího se této alternativní podobě společného neformálního soužití jsem se snažil zjistit a popsat současné preference a motivy těchto aktérů žijících se svými partnerkami v kohabitaci. Do vzorku respondentů byly začleněny také tři náhodně vybrané partnerky, které reprezentovaly vlastní pohled na kohabitaci. Bakalářská práce zahrnuje teoretickou a empirickou část. Teoretická část práce popisuje různé faktory a vlivy, které zapříčiňují neustále se zvyšující počet neformálních svazků. Empirická část analyzuje výpovědi mužů a jejich osobní pohled na kohabitaci, manželství a rodičovství.

Summary

The aim of this thesis is to bring own view of men to cohabitation in which they live. Within the qualitative research, which deals with this alternative form of cohabitation, I tried to identify and describe current preferences and motives of these actors, who live with their partners in cohabitation. Three randomly selected women, who represented their view of cohabitation, were also included to the sample of respondents. This thesis includes a theoretical and an empirical part. The theoretical part describes different factors and influences which cause increasing number of informal ties. The empirical part analyzes answers of men and their view of cohabitation, marriage and parenthood.